

Nr 246.

Godkänd av första kammaren den 4 maj 1937.
Godkänd av andra kammaren den 4 maj 1937.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 102.)

Till Konungen.

I en den 29 januari 1937 dagtecknad proposition, nr 85, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna de grunder för statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande, som av departementschefen i nämnda statsrådsprotokoll förordats, att tillämpas från och med den 1 januari 1938.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen till behandling förehåft

dels motionen II: 422, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande proposition måtte uttala sig för att dispensärverksamhet organiserad enligt den s. k. Hallandstypen och Älvsborgstypen måtte, intill dess Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda beslutade, anses likaberättigad till erhållande av statsbidrag enligt det vid propositionen fogade förslaget till kungörelse angående statsbidrag till dispensärverksamheten för tuberkulosens bekämpande;

dels ock motionen II: 423, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att andra stycket i § 2 nämnda kungörelse måtte erhålla följande lydelse:

Centraldispensär benämnas — — — — —
— — — — — eller förlagd till sjukvårdsanstalt. Där särskilda förhållanden därtill föranleda, må medicinalstyrelsen medgiva, att centraldispensär må förestås av läkare, som ej äger nyssnämnda behörighet, dock endast under förutsättning att han prövas äga för befattningen nöjaktig utbildning på tuberkulossjukdomarnas område.

Jämsides med de åtgärder, som vidtagits för beredande av vård åt tuberkulos-sjuka å sanatorier och andra sjukvårdsanstalter, har dispensärverksamheten

under en lång följd av år intagit en framträdande plats i kampen emot tuberkulosen. Såsom departementschefen framhåller, torde det vara en allmänt omfattad mening, att denna vårdform uppvisat gynnsamma resultat. Det föreliggande förslaget utgår därför såsom en given förutsättning från att dispensärverksamheten skall bibehållas. Avsikten är allenast att åstadkomma en av erfarenheterna betingad rationalisering och effektivisering.

Såsom en angelägenhet av vikt har framhållits, att dispensärvården erhåller förbättrade tekniska resurser och speciellt utbildad och sakkunnig personal. Därigenom skulle framförallt ernås en ökning av dispensärernas förmåga att ställa tidiga och riktiga diagnoser samt att uppspara förefintliga smittkällor av tuberkulös karaktär.

Kravet på en tidig och säker diagnos synes riksdagen väl tillgodosett genom förslaget att inom varje sjukvårdsområde inrätta minst en central dispensär med tillgång till fullständig röntgenutrustning och under ledning av läkare med sakkunskap i såväl allmän tuberkulosvård som röntgenteknik. Allt efter de lokala förhållandena skola dessa centraldispensärer kunna förläggas till sjukvårdsanstalt eller upprättas fristående utan direkt samband med sådan anstalt.

Såvitt riksdagen kan finna, är det av stor vikt, att centraldispensärerna ställas under ledning av läkare med tillräcklig kompetens. Betyggande garantier måste därför skapas för att dessa kompetenskrav tillgodoses. Riksdagen kan därför icke godkänna det i motionen II: 423 framlagda förslaget, att centraldispensär skulle kunna förestås av läkare, som icke ägde sanatorieläkarkompetens i den utsträckning, som i det vid propositionen fogade kungörelseförslaget närmare angives.

Det väsentligaste syftet med ifrågavarande motion, som avser i Blekinge län rådande förhållanden, synes vara att förhindra, att för länet fastställs en organisation, som skulle medföra alltför stora kostnader. Riksdagen, som beaktat i motionerna anförda betänkligheter härutinnan, vill understryka departementschefens uttalande därom, att det vid ordnandet av dispensärbetet inom de olika sjukvårdsområdena bör tillses, att den för varje område lämpligaste organisationen kommer till stånd, under skäligt beaktande av förefintliga önskemål. Den preliminära plan för centraldispensärernas utbyggande, som intagits i propositionen, bör följaktligen underkastas en med hänsyn till de lokala förhållandena inom olika sjukvårdsområden påkallad omprövning.

Vid sidan av centraldispensärerna skall enligt det föreliggande förslaget till dispensärverksamhetens ordnande finnas lokala dispensärer under ledning av vederbörande tjänsteläkare. Dessa lokala dispensärer skola vara av två slag, antingen distriktsdispensärer av typ I, med tjänsteläkare och distriktssköterska, eller också distriktsdispensärer av typ II, motsvarande de nuvarande dispensärerna.

Såsom departementschefen framhållit, kunna olika omständigheter och förhållanden bliva bestämmande vid avgörandet av frågan, var distriktsdispensärer i nuvarande form böra bibehållas och var de böra avvecklas.

En viktig sådan omständighet är tuberkulosdödligheten. Överhuvud taget har förslaget lämnat stor frihet för sådana landstingsområden, vilkas nuvarande dispensärorganisation enligt vunnen erfarenhet visat sig lämplig och effektiv — exempelvis organisationerna i Hallands och Älvsborgs län — att tills vidare oberoende av tuberkulosfrekvensens nedgång bibehålla nuvarande organisation. I motionen II: 422 har emellertid såsom ytterligare garanti för att den bestående organisationen må bibehållas föreslagits, att dispensärverksamhet organiserad enligt Hallands- och Älvsborgstypen skulle, intill dess Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda beslutade, få anses berättigad till statsbidrag enligt de nya grunderna. Ehuru riksdagen saknar anledning antaga, att det föreliggande förslaget icke skulle tillgodose berättigade önskemål i förevarande hänseende, har riksdagen ansett sig böra tillmötesgå den i motionen gjorda framställningen i så måtto, att i blivande statsbidragskungörelse bör intagas bestämmelse av innehåll, att statsbidrag enligt de nya grunderna må utgå till de i Hallands och Älvsborgs län befintliga organisationerna, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. En dylik föreskrift rubbar icke de för dispensärverksamheten uppdragna riktlinjerna.

Huvudmannaskapet för dispensärvården skall tillkomma landstingen. Vad departementschefen härutinnan ävensom i fråga om dispensärvårdens ledning och dispensärernas personal anfört, har icke givit riksdagen anledning till erinran.

De föreslagna grunderna för statsbidrags utgående godkänner riksdagen. Det synes riksdagen välbetänkt, att staten på sätt departementschefen föreslagit jämväl bidrager till kostnaden för medellösa och mindre bemedlade personers resor till och från centraldispensär för undersökning. Då statens bidrag till dessa resor skall utgå efter samma grunder, som föreslagits för dispensärverksamheten i övrigt, och då således landstingen i princip komma att svara för hälften av resekostnaderna, är det uppenbart, att det måste bliva ett landstingens intresse att tillse, att resorna icke genom val av olämpligt färd sätt onödigt fördyras.

Under återopande av det anförda och då det föreliggande förslaget i här ej särskilt omförmälda delar ej givit riksdagen anledning till erinran, får riksdagen anmäla, att riksdagen med de erinringar, riksdagen ovan anfört, godkänt de i statsrådsprotokollet över socialärenden den 29 januari 1937 förordade grunderna för statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande, att tillämpas från och med den 1 januari 1938.

Stockholm den 4 maj 1937.

Med undersåtlig vördnad.
